

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

45. An servi, & ancillae peccent, si cibos communes ex domo Heri ad comedendum accipiant, ut furta esculentorum, & poculentorum, etiamsi sensim perveniant ad notabilem quantitatem, ut ipsimet ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

in bene à Zenone. Cod. de quadr. praeser. qua de re alias dictum. Aestimatio autem cuiusq; leuitate arbitrio iudicis permittenda est.

RESOL. XLIV.

An licite Dominus aliquando possit alimenta seruis de-
negare? Ex p. 7. tr. 7. Ref. 47. alias 46.

§. 1. **A**liqui opinantur id posse facere ob certa quaedam crimina, & scelera serui; vt si sit ingratus vel contumeliosus in dominum, vel si mali aliquid fecerit, ob quod mortis poenam meretur. Sed verius est, quod alij tradiderunt: si Serui crimen est vltimo supplicio dignum ad magistratus, ac iudices iure deferunt: si alterius poenae sit reus, priuatum à domino iure punitur; nunquam tamen alimenta, quae sunt necessaria simpliciter vitae subsidia, dominus potest iure denegare, quamuis ea ex parte minueret: ita vt seruus non media absumatur, & pereat, sed attenuato, & diminuto victu castigetur, vt sic forte ad saniores mentem, melioremque vitam redeat. Et ita docet Filiucius tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 4. & Azorius tom. 2. lib. 2. cap. 38. quest. 9. & Trullench. in Decalogum tom. 1. l. 4. cap. 1. dub. 6. num. 5.

2. Vnde non sunt damnandi, qui propter aliqua delicta licet leuiora detrahunt seruis, Parte dellaratione, vt vulgo dicitur.

RESOL. XLV.

An serui, & ancilla peccent, si cibos communes ex domo heri ad comedendum accipiant, vt furta esculentorum, & poculentorum, etiam si sensim perueniant ad notabilem quantitatem, vt ipsimet consumant, secus vero vt vendant?

Et si furta sint praeter esculenta, an serui, siue mancipia peccent mortaliter, & teneantur ad restitutionem? Ex p. 7. tr. 7. Ref. 28.

Sup. hoc su-
pra inter 3.
Ref. 4. §. Di-
co quarto.

§. 1. **A**D hoc dubium sic respondet Sanchez in *Opusc. tom. 1. lib. 1. cap. 1. dub. 2. num. 17.* Ex dictis sit seruos, vel raro peccare mortaliter, si accipiant, vt edant cibaria communia ex domo heritorum, quia dominus non est inuitus, tum, etiam quia illi ex ordinario cibo, sumptum excipiunt, minus enim hora consueta comedunt. Sic Nauarra, n. 221. & refert Nauarra, cap. 17. *Hispan. num. 139. Latina noua num. 138.* Sed Nauarra non ita absolute loquitur, vt Nauarra, sed dicit non peccare mortaliter, sed venialiter, quando credunt illa dominum concessurum esse si ab eo peterent, licet nollet, vt se in scio accipiant quia tunc est tantum furtum, quo ad modum. Vnde quando famulis tribuitur certa, ac determinata portio, id est, *se les da racion*, cum credatur dominum nolle eos aliquid furari, nec ob hoc excipiatur ex alia parte, id quod illis daturus erat ad manducandum, censendum est de his furtis ac si fieret ab iis qui non sunt famuli; nisi essent tam modica, vt credatur dominum velle; similiter quando minime crederetur dominum velle, etiam illis non detur cibis sub certa quantitate, & portione; si tamen ipsis cibaria congruentia impertiantur, nec ob ea, quae furantur, aliquid excipiunt ex consueto cibo, iudicandum est similiter, ac si talia furta fierent ab iis, qui non sunt famuli, nisi, vt dixi essent tam modica, vt rationabiliter deberet dominus velle. Hucvique Sanchez.

2. Et ideo Eminentissimus Cardinalis Lugo de *Iust. tom. 1. disput. 3. sect. 3. numer. 66.* putat letuos in tali casu non peccare mortaliter, quando furta essent admodum modica, vt non credatur dominus rationabiliter inuitus, secus quando non ideo dominus minus expenderet in cibo ordinario famuli, nec essent ita modica, vt non praesumeretur grauius inuitus.

3. Dico igitur furta esculentorum, & poculentorum quae committuntur à famulis, & ancillis, etiam si sensim perueniant ad notabilem quantitatem, non esse peccata mortalia, si fuerint ea, vt ipsimet consumant (secus verò si vt vendant) si sint quae ordinaria, quae non solent accurate concludi de quo vide Nauarra cap. 17. numer. 138. Ratio est; quia dominus non omnino displicet, vt haec capitur; cuius signum est, quod etsi sciant ista pallium fieri, tamen non impediunt; etsi rogentur, facile concederent. Vnde potius displicet modus accipiendi quam ipsa acceptio, seu consumptio, atque non est peccatum mortiferum accipere aliquid occultè ab eo cui non displicet acceptio, si res ab eo peteretur, quantum modus accipiendi displicet, vt rectè docet Caietan. in *summa V. Fortun. & Nauarra. cap. 17. numer. 138. & comment. 2. Regular. numer. 20.* quia dominus non est inuitus circa substantiam accipiendi, sed solum circa modum, quod valde notandum, ob furta filiorum, vxorum, famulorum, amicorum, & similibus, qui per verecundiam, vel timorem non audent petere.

4. Si tamen furripias ad eum vsum, ad quem ille nullo modo voluisset concedere, vt ad compositiones, ludos &c. erit verum furtum; quia non vult rem esse tuam ad talem vsum; & ita acceptio secundum substantiam censetur fieri inuito domino id enim maxime ex vfu, & sine, ad quem res accipitur, spectandum est.

5. Sed circa praesentem quaestionem ne detras videre Fagundez in *tracpe. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 12. Machadum, tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 11. document. 2. numer. 3. & sequ. & Galparum Hurtadum de Iust. & iure disput. 13. difficult. 9.* qui tamen, & optime obseruat, quod si furta sint praeter esculenta, seruos, siue mancipia peccaret mortaliter accipiendo bona dominorum illorum; & sic peccando, teneri sub mortali ad restitutionem illorum.

6. Circa quantitatem ergo requisitam, & sufficientem ad peccatum mortale, existimamus, cum requiri & sufficere, quae ad peccatum mortale in furto facto ab extraneo, quia quò ad hoc non est aliqua peculiaris ratio pro seruis in furtis ex bonis domini, qualis reperitur pro filio ex bonis Patris, & pro vxore ex bonis mariti.

RESOL. XLVI.

An serui in casu aequalis necessitatis possint alimenta potius sibi, quam Dominis ministrare?

Et quid est dicendum, si daretur casus, in quo salus & vita Domini esset Christiano populo, vel alicui Reipublicae necessaria, & salus, & vita serui minuetur? Ex p. 7. tr. 7. Ref. 67. alias 66.

§. 1. **N**egatiue respondet Nauarra in *Man. cap. 17. num. 60.* quia quando creditor, & debitor eadem extrema necessitate premuntur, debitor non habens aliud quam id quod ad suam suorumque vitam